

Jak należy postępować, by rozwój mowy u dzieci przebiegał prawidłowo?

Mowa jest atutem w nawiązywaniu kontaktów społecznych, ułatwia komunikację, stanowi narzędzie w zdobywaniu informacji, pozwala na wyrażenie własnych sądów, uczuć i upodobań.

Mowa, czyli porozumiewanie się językowe najintensywniej rozwija się u dzieci w wieku przedszkolnym. Kształtuje się wówczas wymowa, struktury językowe, bogaci słownictwo.

W ostatnich latach coraz częściej dostrzega się u dzieci brak swobody w posługiwaniu się mową, wady wymowy. Dziecko - ogląda, słucha, powtarza, ale samo mówi coraz mniej lub niepoprawnie.

Za rozwój dziecka, w tym także za rozwój mowy odpowiedzialni są przede wszystkim rodzice, a później nauczyciele.

Należy pamiętać, że pierwsze lata, gdy jest ono całkowicie zdane na dorosłych, decydują o tym, jak będzie wyglądał sposób jego językowego funkcjonowania. Sposób komunikowania się wyznaczy jego możliwości edukacyjne oraz kontakty z innymi ludźmi. Istotne jest zatem by rozwój mowy przebiegał bez zakłóceń, a jeśli takowe pojawią się, by w porę je dostrzec i podjąć próby ich usunięcia.

Rozwój mowy dziecka przebiega pewnymi etapami o ustalonej kolejności. Czas pojawiania się w zasadzie jest stały, ale dopuszczalne są pewne przesunięcia, nie większe niż pół roku. Każdy z etapów odznacza się charakterystycznymi osiągnięciami dzieci, które zmieniają jego sposób komunikowania się z otoczeniem.

Uproszczoną ocenę poprawności tempa rozwoju mowy przedstawia T. Zaleski w książce „Opóźniony rozwój mowy „

„ Gaworzenie pojawiać się powinno w 6 miesiącu życia, pojedyncze słowa na pierwsze urodziny dziecka. Proste zdanie powinno być wypowiedzane w czasie drugich urodzin, zdanie rozwinięte w czasie trzecich urodzin, a na czwarte urodziny dziecko powinno umieć opowiedzieć krótką bajkę. „

Przy ocenie rozwoju mowy dziecka, bierze się pod uwagę to, jak rozumie ono różnorodne struktury językowe oraz analizuje jego wypowiedzi. Oceniając rozwój mowy trzylatka należy wziąć pod uwagę:

a/ Jak dziecko rozumie kierowaną do niego wypowiedź.

Zachowania dziecka w różnorodnych sytuacjach pozwalają dokonać stopnia zrozumienia kierowanych do niego poleceń, pytań. Oceniając rozumienie mowy należy badać rozumienie słowa, a nie sytuacji. Formułując polecenia należy pamiętać, aby zawierały one nie tylko nazwy czynności i przedmiotów, ale także określenia cech np. przynieś czerwony samochód. Podejdź do okna itp.

b/ Czy i jak wypowiada się w formie zdaniowej

Poziom leksykalny dziecka trzyletniego jest sprawą indywidualną i w tym zakresie ujawniają się znaczne różnice pomiędzy dziećmi. Poddajemy ocenie występowanie w wypowiedziach słów należących do różnorodnych kategorii gramatycznych. Sprawdzamy czy dziecko używa rzeczowników, czasowników, przymiotników, przysłówków, spójników.

Wszystkie te kategorie w słowniku trzylatka powinny występować. Jeśli trzylatek posługuje się tylko rzeczownikami i czasownikami, zaś pozostałe kategorie gramatyczne nie występują, jest to sygnał niepokojący. Sygnałem do niepokoju powinna być także nieznamość

podstawowych słów dotyczących najbliższego otoczenia dziecka oraz tych związanych z wykonywaniem podstawowych czynności.

c/ Jaki jest jego zasób słów

Dziecko w wieku 3 lat mając już spory zasób głoskowy powinno posługiwać się rozbudowanymi sygnałami dwuklasowymi. Jednak układ zasad ich budowania nie jest jeszcze w pełni utrwalony, stąd dziecko stosuje drogę analogii, przestawek głosowych, tworzy liczne twory językowe,

d/ Jak wymawia poszczególne dźwięki i słowa

Dziecko trzyletnie powinno mówić tak, by jego wypowiedź była zrozumiała nie tylko dla rodzica, ale także dla osób obcych.

Jeśli wypowiedź dziecka jest niezrozumiała z powodu złego wypowiadania dźwięków, jest to sygnał o konieczności zastosowania działań korygujących.

e/ Czy chętnie posługuje się mową w kontaktach z innymi ?

U trzylatka możemy spotkać się ze zjawiskiem braku płynności wypowiedzi. Najczęściej jest to rozwojowa niepłynność mówienia, która z wiekiem znika i nie wymaga specjalnych oddziaływań. Zawsze zaniepokoić powinno, gdy dziecko unika kontaktów słownych.

Jak pomóc dziecku w nauce mówienia ?

To ile i w jaki sposób mówimy do dziecka ma istotny wpływ na rozwój jego mowy. Gdyż mowa dziecka rozwija się dzięki dialogowi czyli inaczej rozmowie pomiędzy matką a później także innymi dorosłymi z najbliższego otoczenia a dzieckiem.

Rodzice chcąc stymulować mowę dziecka powinni:

- Jak najczęściej mówić do dziecka, podczas zabiegów pielęgnacyjnych, zabawy, spacerów. Każda sytuacja jest dobra, aby wychowywać dziecko „ w kąpielii słownej „. Pamiętajmy też o tym, że do dziecka należy mówić powoli i wyraźnie.
- Dostarczać bodźców dźwiękowych, śpiewać, nucić piosenki, pozwolić słuchać bajek dźwiękowych i uspokajającej muzyki. Rodzice powinni mieć świadomość, że niepotrzebnie i zbyt głośno telewizor bombarduje niedojrzały układ nerwowy dziecka dużą ilością bodźców.
- Podstawowe zadanie rodziców w okresie kształtowania się mowy dziecka polega na dostarczaniu prawidłowych wzorców wypowiedzi. Rodzice muszą mówić poprawnie. Nie powinni powtarzać wytworów językowych dziecka. To nie rodzice mają się uczyć mowy o dziecku ale dziecko od rodziców.
- W dzieciach drzemie naturalna skłonność do mówienia, należy pamiętać by jej nie gasić. Czasem wystarczy obojętność brak uwagi, zrozumienia i czasu na wysłuchanie tego co dziecko ma nam do powiedzenia, aby zahamować ten proces.
- Wokół nas dzieje się tyle ciekawego. Stwarzajmy dziecku okazje do wypowiedzenia tego co przeżyło. Niech opowie nam bajkę, którą obejrzało, podzieli się wrażeniami z przedszkola, wymyśli zakończenie do czytanego przez nas opowiadania.
- Jeżeli dziecko źle wymawia jakąś głoskę - nie każmy mu powtarzać wyrazów zawierających tę głoskę po 10 razy, to tylko utrwała złą wymowę. Nie należy też karać ani zawstydzać za złą wymowę, gdyż hamuje to chęć do mówienia a w konsekwencji proces rozwoju mowy.

- Należy obserwować dziecko czy reaguje na dźwięki z otoczenia. Dobry słuch jest warunkiem rozwoju mowy.

Brak lub ograniczenie przedstawionych stymulacji może spowodować zjawisko deficytu mowy zarówno w wielkości słownika dziecka, różnorodności konstrukcji składniowych, braku płynności mówienia, braku umiejętności utworzenia dłuższej wypowiedzi.

opracowała:

Małgorzata Miechowicz

Bibliografia:

- E. Chmielewska : Zabawy logopedyczne i nie tylko.
Kielecka Oficyna, Wyd. Mac 1996
- L. Kaczmarek : Nasze dziecko uczy się mowy
Wyd. Lubelskie, Lublin 1988
- E. Słodowik - Rycaj: O mowie dziecka. Jak zapobiegać powstawaniu
nieprawidłowości w jej rozwoju.
Wyd. Żak, Warszawa 2000
- J. Porayski - Pomsta : Nasze dziecko mówi
Wychowanie w przedszkolu nr 2,4, 5, 7